

LV

LV

LV

EIROPAS KOPIENU KOMISIJA

Briselē, 27.4.2009
COM(2009) 200 galīgā redakcija

**KOMISIJAS PAZIŅOJUMS PADOMEI, EIROPAS PARLAMENTAM, EIROPAS
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI**

**ES jaunatnes stratēģija – ieguldīt jaunatnē, iesaistīt jauniešus
Atjaunināta atvērtās koordinācijas metode, kā risināt jauniešu problēmas un tiem
pavērt jaunas iespējas**

{SEC(2009) 545}

{SEC(2009) 546}

{SEC(2009) 548}

{SEC(2009) 549}

1. IEVADS

“Eiropas nākotne ir atkarīga no jaunatnes¹. Tomēr daudzu jauniešu nākotnes iespējas ir drūmas”. Šāds secinājums pausts Komisijas paziņojumā par “Atjaunināto sociālo programmu”², kuras mērķis ir pavērt vairāk iespēju ES iedzīvotājiem, uzlabot iespēju pieejamību un apliecināt solidaritāti.

Jaunieši ir prioritāte Eiropas Savienības sociālajā redzējumā, un pašreizējā krīze pastiprina nepieciešamību rūpēties par nākotnes cilvēkkapitālu. Tāpēc šajā paziņojumā izklāstīta nākotnes politikas stratēģija attiecībā uz Eiropas jauniešiem. Tajā ierosināta jauna, spēcīgāka atvērtās koordinācijas metode (AKM), kura ir elastīga, ar vienkāršotām ziņojumu sniegšanas prasībām un pastiprinātu saikni ar politikas jomām, uz kurām attiecas Lisabonas stratēģijā izaugsmei un nodarbinātībai iekļautais Eiropas Jaunatnes pakts. Metodē pieņemta starpnozaru pieeja, un tā piedāvā īstermiņa pasākumus, cenšoties ilgtermiņā pavērt iespējas jauniešiem. Stratēģija radīs labvēlīgus apstākļus jauniešiem, lai tie varētu uzlabot prasmes, īstenot savu potenciālu, strādāt, aktīvi piedalīties sabiedrībā un ciešāk iesaistīties ES projekta veidošanā. Jaunieši nav apgrūtināta atbildība, bet gan būtisks resurss sabiedrībā, kuru var iesaistīt augstāku sociālu mērķu sasniegšanā.

2. MŪSDIENU JAUNATNES PROBLĒMAS UN IESPĒJAS

Eiropieši dzīvo ilgāk, bērni dzimst vēlāk, un jauniešu ir mazāk. Lēš, ka 2050. gadā 15,3 % Eiropas iedzīvotāju veidos cilvēki vecumā no 15 līdz 29 gadiem; patlaban šis rādītājs ir 19,3 %³. Šīs demogrāfiskās pārmaiņas ietekmē ģimenes, solidaritāti starp paaudzēm un ekonomisko izaugsmi. Globalizācija var sekmēt izaugsmi un nodarbinātību, taču, kā pierādījis krīzes apstākļos, tā var arī radīt konkrētas problēmas, ar kurām saskaras neaizsargātākie darba ņēmēji, piemēram, jaunieši⁴. Klimata pārmaiņas un energoapgādes drošības jautājumi rosina izmaiņas nākamo paaudžu attieksmē un dzīvesveidā. Ļoti svarīga ir pietiekami elastīga pamatkompetence, lai mūža gaitā pilnveidotu vajadzīgās prasmes, un priekšlaicīga mācību pārtraukšana joprojām ir viena no lielākajām problēmām.

Jauniešiem svarīga draudzība, cieņa, iecietība un solidaritāte, un, iespējams, ka šī paaudze ir vislabāk izglītota, tehniski attīstītākā un mobilākā. Taču tāpat kā pārējā sabiedrība arī jaunieši saskaras ar pieaugošu individuālismu un konkurences spiedienu, un viņiem ne vienmēr ir vienlīdzīgas iespējas.

Veicot plašu apspriešanu visā Eiropā⁵, noteikts, ka jauniešiem vislielākās rūpes sagādā šādi jautājumi: izglītība, nodarbinātība, sociālā integrācija un veselība. Eiropas jauniešiem jābūt gataviem izmantot pieejamās iespējas, piemēram, līdzdalību sabiedrībā un politikā, brīvprātīgo darbu, radošumu, uzņēmējdarbību, sportu un iesaistīšanos pasaules mēroga jautājumos.

¹ Plašā nozīmē domāti pusaudži un jaunieši vecumā no 13 līdz 30 gadiem. Statistikas mērķiem tekstā ne vienmēr izmantotas vienas un tās pašas vecuma grupas.

² COM(2008) 412.

³ Avots: Eurostat.

⁴ COM(2009) 34.

⁵ Skatīt pievienoto ietekmes novērtējumu un ziņojumus par apspriešanu.

Ar izglītību, nodarbinātību, integrāciju un veselību saistītas problēmas līdz ar finansiālām, mājokļa un transporta problēmām nozīmē, ka jauniešiem ir ļoti grūti kļūt patstāvīgiem, proti, rast resursus un iespējas lemt par savu dzīvi, pilnībā piedalīties sabiedrībā un neatkarīgi pieņemt lēmumus.

3. JAUNAS SISTĒMAS NEPIECIEŠAMĪBA

3.1. Sadarbība ES

Jauniešu sadarbība ir strukturēta un attīstīta ES politikas joma. ES jaunatnes programmas īsteno kopš 1988. gada. Politikas procesu izstrādāja ar 2001. gada Balto grāmatu⁶, un patlaban tās pamatā ir trīs pīlāri:

- jauniešu aktīva pilsonība, piemērojot AKM, ar četrām prioritātēm (līdzdalība, informācija, brīvprātīgais darbs un labāka izpratne par jauniešiem), kopīgi mērķi, dalībvalstu ziņojumi un strukturēts dialogs ar jauniešiem;
- sociālā un profesionālā integrācija, īstenojot Eiropas Jaunatnes paktu⁷ saskaņā ar Lisabonas stratēģiju, ar trijām prioritātēm (nodarbinātība/sociālā integrācija, izglītība/apmācība, darba un privātās dzīves apvienošana). Komisijas paziņojumā “Sekmēt jaunatnes pilnīgu iesaistīšanos izglītībā, nodarbinātībā un sabiedrībā”⁸ ierosinātas arī papildu darbības;
- jaunatnes jautājumu iekļaušana citās politikas jomās (piemēram, diskriminācijas novēršana, veselība).

3.2. Jaunatnes politikas vērtēšana

Pašreizējo sistēmu un iespējamās turpmākas darbības apsprieda ar dalībvalstīm. Eiropas Parlaments 2009. gada februārī veica uzklaušīšanu jaunatnes jautājumos. Strukturētā dialoga ietvaros notika diskusijas ar tūkstošiem jauniešu no visas Eiropas. Tika rīkotas sanāksmes ar Eiropas Jaunatnes forumu un valsts jaunatnes padomēm. Uz apspriešanos tiešsaistē saņēma vairāk nekā 5000 atbilžu. Viedokli sniedza arī pētnieki un programmas “Jaunatne rīcībā” vadītāji.

Kopumā AKM tiek uzskatīta par piemērotu sadarbības rīku, un tajā paredzētās prioritātes ir joprojām piemērojamas. Šī sistēma ir iedvesmojusi ar jauniešiem saistītu tiesību aktu vai stratēģiju izstrādi valsts līmenī. Jauniešu organizācijas tiek iesaistītas politikas veidošanā vairākās valstīs. Eiropas Jaunatnes pakts palielināja jaunatnes jautājumu nozīmīgumu Lisabonas stratēģijā, īpaši attiecībā uz izglītību un nodarbinātību, un sekmes ir gūtas diskriminācijas novēršanas un veselības jomā.

Tomēr sistēmas efektivitāte un rezultātu sasniegšanas spēja ne vienmēr pierādījusies; tās piemērošanas termiņa beigas paredzētas 2009. gadā. Sistēma nav pietiekami koordinēta, lai risinātu visas pārmaiņas. Pastāv vienprātība, ka vajadzīga pastiprināta transversāla pieeja, kā prasīts Eiropas Parlamenta 2008. gada deklarācijā par jauniešu iesaistīšanu. Turklāt

⁶ COM(2001) 681.

⁷ Eiropadomes prezidentūras secinājumi, 2005. gada marts (7619/05).

⁸ COM(2007) 498.

strukturētais dialogs būtu jāorganizē labāk, un tam būtu jāsekmē organizācijās neiesaistīto jauniešu sasniegšana, īpaši to jauniešu, kuriem ir mazāk iespēju.

4. IEGULDĪT JAUNATNĒ, IESAISTĪT JAUNIEŠUS

4.1. ES redzējums attiecībā un jauniešiem

Jauniešiem būtu jāizmanto savs potenciāls vislabākajā veidā. Šis redzējums attiecas uz visiem, bet darbības būtu jāvērs uz tiem, kuriem ir mazāk iespēju. Tā pamatā ir divu pakāpju pieeja:

- **ieguldīt jaunatnē:** lielāku resursu piešķiršana, lai izstrādātu politikas jomas, kas ikdienā ietekmē jauniešus, un uzlabotu viņu labklājību;
- **iesaistīt jauniešus:** jauniešu potenciāla veicināšana, lai atjauninātu sabiedrību un palīdzētu īstenot ES vērtības un mērķus.

Tiks pilnveidota plašāka sadarbība starp jaunatnes politikas un citām politikas jomām, piemēram, izglītību, integrāciju un veselību, atbalstam izmantojot jaunatnes darbības un jauniešu darbu. Atjauninātā AKM jaunatnes jomā rosinās “apvienotu” lēmumu pieņemšanu, papildinot citus politikas koordinēšanas procesus ar savu konkrēto pieredzi un sniedzot jauniešiem iespēju izteikt viedokli, kuru ņems vērā. ES ieguldīs, palīdzot dalībvalstīm, kuras atbild par jaunatnes politiku, sadarboties labāk.

4.2. Jaunatnes jomas ilgtermiņa stratēģija ar īstermiņa prioritātēm

Pamatojoties uz pašreizējām zināšanām par jauniešu situāciju⁹, tiek ierosināta jauna stratēģija ar trim visaptverošiem un savstarpēji saistītiem mērķiem, kas ir arī cieši saistīti ar atjauninātās sociālās programmas mērķiem:

- **pavērt vairāk** izglītības un nodarbinātības **iespēju** jauniešiem;
- **uzlabot** jauniešu **iespējas** pilnībā **līdzdarboties** sabiedrībā;
- **veidot savstarpēju solidaritāti** starp sabiedrību un jauniešiem.

Saistībā ar katru mērķi tiek ierosinātas divas vai trīs “darbības jomas” ar uzdevumiem pirmajiem trim gadiem (2010.–2012. g.). Katrā jomā uzskaitītas iespējamās konkrētas darbības, kuras var veikt dalībvalstis un/vai Komisija. Problēmas un iespējas, ar kurām saskaras mūsdienu jaunieši, regulāri novērtēs un katriem trim gadiem noteiks prioritātes, lai nodrošinātu elastīgumu un to, lai darbības jomas atbilstu jaunāko paaudžu mainīgajām vajadzībām. Pielāgojumus var veikt arī, kad noteikts turpmākās darbības virziens ES nodarbinātības un izaugsmes stratēģijai pēc 2010. gada.

4.2.1. Pavērt jauniešiem plašākas iespējas

1. darbības joma. Izglītība

Gandrīz 80 % Eiropas jauniešu vecumā no 20 līdz 24 gadiem ir ar pabeigtu vidējo izglītību. Tomēr ceturtdaļai piecpadsmītgadnieku ir zema lasītprasme¹⁰, un 6 miljoni jauniešu pamet

⁹ ES ziņojums par jauniešiem, 2009. g.

skolu, nesaņēmuši kvalifikāciju. Lielāka mobilitāte ES rada iespējas attīstīt jauniešu talantus un potenciālu¹¹, taču tā joprojām ir ierobežota.

Eiropas Komisija ierosināja jaunu AKM izglītības jomā¹², kurā risināti šādi stratēģiski ilgtermiņa uzdevumi: mūžizglītība un mobilitāte, kvalitāte un efektivitāte, līdztiesība un pilsonība, inovācija un radošums, kā arī jauna pieeja, kā saskaņot darba tirgus vajadzības un 21. gadsimtā vajadzīgās prasmes¹³. Formālās izglītības stiprināšana ir pamatprioritāte, bet prasmes var apgūt ārpus skolas, piedaloties jauniešu darbā un izmantojot jaunās tehnoloģijas.

Uzdevums

Papildus formālai izglītībai jāatbalsta jauniešu neformālā izglītība, lai sniegtu ieguldījumu mūžizglītībā Eiropā, uzlabojot tās kvalitāti, atzīstot gūtos rezultātus un to labāk integrējot formālajā izglītībā.

Dalībvalstu un Komisijas darbības to kompetencē esošajās jomās

- Pilnveidot neformālās izglītības iespējas kā vienu no darbībām, lai novērstu priekšlaicīgu skolas pamešanu.
- Pilnībā izmantot ES ieviestos rīkus, lai apstiprinātu prasmes un atzītu kvalifikāciju¹⁴.
- Veicināt jauniešu mācību mobilitāti.
- Rosināt sadarbību starp izglītības jomu un jaunatnes politikas veidotājiem.
- Pievērsties ar dzimumu saistītiem stereotipiem ar formālās un neformālās izglītības starpniecību.
- Darīt pieejamus kvalitatīvus ievirzes un konsultāciju pakalpojumus jauniešiem.
- Pilnveidot līdzdalības struktūras izglītības sistēmā un sadarbību starp skolām, ģimenēm un vietējām kopienām.

Komisija turpmāk uzlabos *Europass* pašvērtējuma funkciju, īpaši attiecībā uz prasmēm, kas pilnveidotas neformālos apstākļos, un nodrošinās sertifikātus, piemēram, *Youthpass*.

2. darbības joma. Nodarbinātība

Jauniešu pārejas posmi no izglītības uz nodarbinātību kļuvuši daudz garāki un sarežģītāki. Jauniešu bezdarbs vidēji ir divreiz augstāks nekā darbaspēkā kopumā; pašreizējā ekonomikas krīze rada papildu spiedienu uz jauniešu iespējām darba tirgū. Viņi parasti strādā nekvalitatīvos pagaidu darbos un saņem zemu atalgojumu. Nereti jauniešu bezdarbu izraisa prasmju trūkums vai prasmju neatbilstība. Vajadzīgas kvalifikācijas iespēju ievirzes un konsultāciju sistēmas un nākotnes darba iespējas.

¹⁰ COM(2008) 425.

¹¹ Piemēram, programmā “Erasmus” un “Jaunatne rīcībā”.

¹² COM(2008) 865.

¹³ COM(2008) 868.

¹⁴ Pirmo nodrošina, izmantojot tādus rīkus kā *Europass*, EKI vai *ECVET*; otro – piemērojot Direktīvu 2005/36/EK.

Lisabonas stratēģijā izaugsmes un nodarbinātībai un Eiropas Jaunatnes paktā pamatprioritāte bijusi darba tirgus pieejamības sekmēšana un kvalitatīvas nodarbinātības iespējas. Šis virzītājspēks ir jāsaglabā. Finanšu un ekonomikas krīzes ietekme uz darba tirgu pastiprina nepieciešamību pēc iespējas drīz pievērsties jauniešu nodarbinātības risināšanai īstermiņā un ilgtermiņā. Darbaspēka brīva aprīte, kas īpaši attiecas uz jauniešiem viņu profesionālās karjeras sākumā, ir vienotā tirgus stūrakmens.

Uzdevumi

Nodarbinātības politikas darbības dalībvalstīs un ES līmenī jāsaskaņo atbilstoši elastdrošības četriem elementiem, lai sekmētu pāreju no izglītības uz nodarbinātību vai no bezdarbības vai bezdarba uz nodarbinātību. Nodarbinātiem jauniešiem jādod augšupejošas pārejas iespējas.

Palielināt un uzlabot ieguldījumus, lai nodrošinātu darba tirgū pieprasītiem amatiem vajadzīgās prasmes, īstermiņā labāk saskaņojot un ilgtermiņā labāk paredzot vajadzīgās prasmes.

Dalībvalstu un Komisijas darbības to kompetencē esošajās jomās

- Nodrošināt, ka jauniešu nodarbinātība arī turpmāk ir prioritāte.
- Veicināt jauniešu pārrobežu profesionālās un arodizglītības iespējas, tostarp jauniešu agrīnu iepazīstināšanu ar darbu.
- Pilnveidot jauniešu darbu kā resursu, kas uzlabo jauniešu nodarbinātības iespējas.
- Rosināt sadarbību starp nodarbinātības un jaunatnes politikas veidotājiem un jauniešu līdzdalību nodarbinātības politikā.
- Nodrošināt, ka tiek efektīvi izmantoti ES fondi, kas pieejami jauniešu nodarbinātības veicināšanai, īpaši Eiropas sociālais fonds.
- Atvēršanas plānos izstrādāt īstermiņa pasākumus, lai veicinātu jauniešu nodarbinātību, un veikt jauniešiem labvēlīgus strukturālus pasākumus.
- Pilnveidot profesionālās ievirzes un konsultāciju pakalpojumus.
- Pazemināt darbaspēka brīvas aprītes šķēršļus ES.
- Sekmēt kvalitatīvas prakses iespējas izglītības un apmācības un/vai nodarbinātības programmās.
- Uzlabot bērnu aprūpi, lai jauniem pieaugušajiem palīdzētu apvienot darba un privāto dzīvi.

3. darbības joma. Radošums un uzņēmējdarbība

Tehnoloģija mūsdienu “tīmekļa paaudzei” piedāvā jaunas apguves, radīšanas un līdzdalības iespējas, vienlaikus radot privātuma, interneta drošuma un plašsaziņas līdzekļu lietotprasmes problēmas.

Jauniešu uzņēmējdarbības un inovācijas veicināšana ietilpst Konkurētspējas un inovāciju pamatprogrammā 2007. līdz 2013. gadam un Eiropas Pamatprasmju paraugkritēriju sistēmā, kurā ietilpst kultūra. Radošums un inovācija ir arī Eiropas gada (2009. gads) temati un viens no stratēģiskajiem uzdevumiem, kas noteikti jaunajā AKM izglītības un apmācības jomā.

Jaunieši jārosina domāt un rīkoties inovatīvi, un talantīgi jaunieši jāatbalsta. Kultūra stimulē radošumu, un izglītība uzņēmējdarbības jomā uzskatāma par līdzekli, kas sekmē ekonomisku izaugsmi un jaunu darba vietu radīšanu, kā arī par prasmju, līdzdalības sabiedrībā, patstāvības un pašapziņas avotu.

Uzdevums

Talantu pilnveidošana, radošas prasmes, uzņēmējdarbības domāšanas veids un jauniešu kultūras izteiksmes veidi jārosina visu jauniešu vidū.

Dalībvalstu un Komisijas darbības to kompetencē esošajās jomās

- Turpināt uzņēmējdarbības uzsākšanas fondu izstrādi un rosināt jaunu uzņēmumu atzīšanu.
- Darīt jaunas tehnoloģijas viegli pieejamas, lai dotu iespējas izpausties jauniešu talantam un radītu interesi par mākslu un zinātni.
- Informēt par jauniešu darba nozīmi radošuma un jauniešu uzņēmējdarbības veicināšanā.
- Paplašināt radošu rīku pieejamību, īpaši tādu rīku, kas saistīti ar jaunajām tehnoloģijām.

4.2.2. Uzlabot jauniešu iespējas pilnībā līdzdarboties sabiedrībā

4. darbības joma. Veselība un sports

ES Veselības stratēģijā (2008.–2013. g.) bērnu un jauniešu veselība noteikta kā darbības prioritāte, un tā apstiprināta ar Padomes rezolūciju¹⁵. Daudzu jauniešu veselība ir apdraudēta stresa, neveselīga uztura, fiziskas aktivitātes trūkuma, neaizsargāta seksa, tabakas, alkohola un narkotiku lietošanas dēļ. Arī plašāki vides un sociālekonomiski faktori nelabvēlīgi ietekmē veselību, kas savukārt var kavēt aktīvu līdzdalību. Konkrētās ar jauniešu veselību saistītās problēmas jārisina starpnozaru mērogā. Papildus jauniešu fiziskās veselības un psiholoģiskās labklājības uzlabošanai sportam piemīt izglītojoša dimensija, un tam ir būtiska sociāla nozīme¹⁶.

Uzdevums

Rosināt jauniešos veselīgāku dzīvesveidu, sekmēt sporta izglītību, sporta aktivitātes un sadarbību starp strādājošiem jauniešiem, veselības speciālistiem un sporta organizācijām, īpašu uzmanību pievēršot aptaukošanās, traumām, atkarību un pārmērīgas reibinošu vielu lietošanas novēršanai un ārstēšanai, kā arī garīgās un seksuālās veselības saglabāšanai.

Dalībvalstu un Komisijas darbības to kompetencē esošajās jomās

¹⁵ 2008/C 319.

¹⁶ COM(2007) 391.

- Īstenot Padomes rezolūciju par jauniešu veselības aizsardzību un labklājību un sekmēt jauniešu fizisko sagatavotību un sportu, piemērojot ES fizisko aktivitāšu pamatnostādnes¹⁷.
- Veicināt apmācību iespējas par veselību strādājošiem jauniešiem un jaunatnes vadītājiem.
- Rosināt sadarbību starp veselības un jaunatnes politikas veidotājiem un jauniešu līdzdalību veselības politikā.
- Iesaistīt visas vietējā līmeņa ieinteresētās personas, lai noteiktu riska zonā esošus jauniešus un palīdzētu viņiem.
- Izstrādāt īpaši pielāgotu informāciju par veselību jauniešiem, īpaši tiem, kurus apdraud sociālās atstumtības risks, un iesaistīt jauniešu informācijas tīklus.
- Rosināt savstarpēju mācīšanos par veselības jautājumiem skolā un jaunatnes organizācijās.

5. darbības joma. **Līdzdalība**

Ņemot vērā plaisu starp jauniešiem un iestādēm, jauniešu līdzdalība politikā un sabiedrībā rada arvien lielākas grūtības. Pašreizējo kopīgo līdzdalības un informācijas mērķu īstenošana liecina, ka vēl daudz ko var uzlabot, īpaši saistībā ar atbalstu jauniešu organizācijām, dalību pārstāvnieciskajā demokrātijā vai līdzdalības mācībām. Politikas veidotājiem jāpielāgojas, sniedzot informāciju (tostarp informāciju par sabiedrības un Eiropas jautājumiem) veidos, kas uzrunā jauniešus, īpaši lai piesaistītu organizācijās neiesaistītos un nelabvēlīgās situācijās esošus jauniešus.

Uzdevums

Nodrošināt jauniešu pilnīgu līdzdalību sabiedrībā, palielinot jauniešu līdzdalību vietējo kopienu sabiedriskajā dzīvē un pārstāvnieciskajā demokrātijā, atbalstot jauniešu organizācijas, kā arī dažādas līdzdalības mācību formas, rosinot organizācijās neiesaistīto jauniešu līdzdalību un nodrošinot kvalitatīvus informācijas pakalpojumus.

Dalībvalstu un Komisijas darbības to kompetencē esošajās jomās

- Izstrādāt jauniešu līdzdalības, informācijas un konsultāciju kvalitātes standartus.
- Lielākā mērā politiski un finansiāli atbalstīt jauniešu organizācijas, kā arī valsts un vietēja mēroga jaunatnes padomes.
- Veicināt e-demokrātiju, lai informētu vairāk organizācijās neiesaistītu jauniešu.
- Uzlabot diskusiju iespējas starp Eiropas/valsts iestādēm un jauniešiem.

Komisija modernizēs Eiropas Jaunatnes portālu sekmēs plašāku jauniešu iesaistīšanu.

4.2.3. *Veidot savstarpēju solidaritāti starp sabiedrību un jauniešiem*

6. darbības joma. **Sociālā integrācija**

¹⁷ Ieticamās politikas darbības, lai atbalstītu veselību veicinošas fiziskās aktivitātes, 2008. g.

Sabiedrībai jāpauž solidaritāti ar jaunatni, īpaši jauniešiem nelabvēlīgās situācijās. 2006. gadā vienu piektdaļu jauniešu vecumā no 16 līdz 24 gadiem apdraudēja nabadzība. Atstumtību var izraisīt bezdarbs, invaliditāte, sabiedrības un indivīdu attieksme pret migrāciju, diskriminācija, fiziskā un/vai garīgā veselība, atkarību izraisošā uzvedība, reibinošo vielu pārmērīga lietošana, vardarbība ģimenē un sodāmība. Atstumtība var arī novest pie radikalizācijas un vardarbības.

Kā novērst nabadzības un atstumtības aspektu nodošanu no paaudzes uz paaudzi, ir viens svarīgākajiem jautājumiem sociālās AKM politiskajā programmā¹⁸. Jautājuma par jauniešu nabadzību un sociālo atstumtību risināšana saistās ar daudzām politikas jomām, un tai vajadzīga integrēta darbība. Šajā kontekstā bērnu, ģimenes un jauniešu politika ir cieši saistīta, un šis paziņojums papildina Komisijas paziņojumu “Ceļā uz ES stratēģiju par bērnu tiesībām”¹⁹.

Uzdevums

Novērst nabadzību un sociālo atstumtību nelabvēlīgos apstākļos esošu jauniešu grupās un šo aspektu nodošanu no paaudzes uz paaudzi, iesaistot visas jauniešu dzīvē iesaistītās personas (vecākus, skolotājus, sociālos darbiniekus, veselības speciālistus, jaunatnes jomas darbiniekus, pašus jauniešus, policiju un tiesu sistēmu, darba devējus utt.)

Dalībvalstu un Komisijas darbības to kompetencē esošajās jomās

- Sociālās aizsardzības un integrācijas politikā risināt jautājumus, kas saistīti ar pusaudžiem un jauniem pieaugušajiem, īpaši tiem, kuriem ir mazāk iespēju.
- Optimizēt ES fondu un eksperimentālo programmu izmantošanu, lai sekmētu jauniešu sociālo integrāciju.
- Pilnībā īstenot jauniešu darba un jaunatnes centru kā integrācijas līdzekļu potenciālu.
- Veidot jauniešu starpkultūru izpratni un kompetenci.
- Sekmēt jauniešu iesaistīšanos integrācijas politikā un sadarbībā starp politikas veidotājiem.
- Atzīt šķēršļus, ko pārvarējuši nelabvēlīgos apstākļos esoši jaunieši, tostarp piešķirot īpašas balvas.
- Bezpajumtnieku, mājokļa un finansiālās atstumtības jautājumu risināšana.
- Sekmēt piekļuvi kvalitatīviem pakalpojumiem, piemēram, transports, e-iekļautība, veselība, sociālais dienests.
- Veicināt konkrētu atbalstu jaunām ģimenēm.

7. darbības joma. Brīvprātīgais darbs

¹⁸ COM(2008) 418, COM(2005) 706.

¹⁹ COM(2006) 367.

Jauniešiem svarīgi paust solidaritāti ar sabiedrību, iesaistoties brīvprātīgajā darbā, un tas rosina personīgo izaugsmi, mācību mobilitāti, konkurētspēju, sociālo kohēziju un pilsoniskumu. Jauniešu brīvprātīgais darbs ievērojami sekmē arī solidaritāti starp paaudzēm. Nesen sniegtā ieteikumā Padome aicina novērst jauniešu pārrobežu mobilitātes šķēršļus²⁰.

Uzdevums

Atbalstīt jauniešu brīvprātīgo darbu, veidojot vairāk jauniešu brīvprātīgā darba iespēju, novēršot šķēršļus un vienkāršojot iesaistīšanos brīvprātīgajā darbā, veidojot izpratni par brīvprātīgā darba vērtību, atzīstot brīvprātīgo darbu kā būtisku neformālās izglītības veidu un pastiprinot brīvprātīgo jauniešu pārrobežu mobilitāti.

Dalībvalstu un Komisijas darbības to kompetencē esošajās jomās

- Uzlabot prasmju atzīšanu ar *Europass* un *Youthpass*.
- Atzīt jaunatnes organizāciju un nestrukturētu brīvprātīgā darba veidu ieguldījumu.
- Pārdomāt, kā labāk aizsargāt brīvprātīgo darbinieku tiesības un nodrošināt brīvprātīgā darba kvalitāti, un iesaistīt jauniešus un jaunatnes organizācijas iespējama Eiropas Brīvprātīgā darba gada (2011. g.) pasākumos.
- Izstrādāt valsts pieejas brīvprātīgo jauniešu pārrobežu mobilitātes jomā.
- Izstrādāt valsts pieejas, kā ar brīvprātīgā darba starpniecību sekmēt solidaritāti starp paaudzēm.

8. darbības joma. Jaunatne un pasaule

Pasaules mēroga problēmas lielā mērā attiecas arī uz Eiropas jauniešiem, piemēram, pamattiesību pārkāpumi, ekonomiska nevienlīdzība un vides degradācija. Viņi vēlas paust solidaritāti ar pārējo pasauli, cīnoties pret diskrimināciju, palīdzot citiem un rūpējoties par vidi.

²⁰

2008/C 319.

Uzdevums

Iesaistīt jauniešus pasaules mēroga politikas veidošanā visos līmeņos (vietējā, valsts un starptautiskā), izmantojot esošus jaunatnes tīklus un rīkus (piemēram, strukturēto dialogu), un risināt klimata pārmaiņas un ANO Tūkstošgades attīstības mērķus.

Dalībvalstu un Komisijas darbības to kompetencē esošajās jomās

- Rosināt jauniešus izmantot videi labvēlīgus patēriņa un ražošanas modeļus (piemēram, otrreizēju pārstrādi, enerģijas taupību, hibrīdos transportlīdzekļus utt.).
- Sekmēt uzņēmējdarbības un brīvprātīgā darba iespējas reģionos ārpus Eiropas.
- Atbalstīt jaunatnes darba izveidi citos kontinentos.
- Pasaules mērogā veidot jauniešu izpratni par pamattiesībām un attīstības problēmām.

4.3. Jaunatnes darba jaunā nozīme

Jaunatnes darbs²¹ ir ārpusskolas izglītība, ko vada profesionāli vai brīvprātīgie jaunatnes darbinieki jaunatnes organizācijās, pašvaldībās, jaunatnes centros, baznīcās utt., kas sekmē jauniešu izaugsmi. Kopā ar ģimenēm un citiem profesionāļiem jauniešu darbs var palīdzēt novērst bezdarbu, nesekmību skolā un sociālo atstumtību, kā arī nodrošināt brīvo laiku. Tas var arī uzlabot prasmes un sekmēt pāreju uz pieaugušo dzīvi. Lai gan jauniešu darbs ir neformāls, tas jāpadara profesionālāks. Jauniešu darbs papildina visas darbības jomas un tajās noteiktos mērķus.

Uzdevums

Jauniešu darbs jāatbalsta, jāatzīst tā ekonomiskā un sociālā nozīme, un tas jādara profesionālāks.

Dalībvalstu un Komisijas darbības to kompetencē esošajās jomās

- Nodrošināt jauniešus ar profesionālām prasmēm un veicināt to apstiprināšanu ar attiecīgajiem Eiropas instrumentiem (*Europass*, *EKI*, *ECVET*).
- Sekmēt jauniešu darbu *inter alia* ar struktūrfondu starpniecību.
- Pilnveidot strādājošu jauniešu mobilitāti, kā norādīts EK līgumā.
- Izstrādāt uz jauniešu darbu vērstus inovatīvus pakalpojumus, pedagoģiju un praksi.

Komisija pilnveidos savu analīzi par jauniešu darba ekonomisko un sociālo ietekmi.

²¹ Plaši lietots termins attiecībā uz darbu ar jauniešiem; juridiskais termins ir “darbaudzinātāji”, kas lietots Līguma 149. panta 2. punktā.

5. JAUNAS, INTEGRĒTAS SADARBĪBAS SISTĒMAS REDZĒJUMS

5.1. Starpnozaru pieceja

Jauniešus ietekmējošo jautājumu daudzveidība pamato starpnozaru politikas pieeju ES un valsts līmenī. Jaunatnes politika nevar virzīties uz priekšu, ja nozares nav efektīvi koordinētas. Turklāt jaunatnes politika var palīdzēt gūt rezultātus citās jomās, piemēram, bērnu un ģimenes politikā, izglītībā, dzimumu līdztiesībā, nodarbinātībā, mājokļu nodrošināšanas jomā un veselības aprūpē.

Dalībvalstīm jāapsver iespēja īstenot starpnozaru politikas veidošanu valsts līmenī. Starpnozaru sadarbība jāveido, iesaistot arī vietēja un reģionāla līmeņa dalībniekus, kuriem ir izšķiroša nozīme jaunatnes stratēģiju īstenošanā. Padome var veidot sadarbību starp dažādām Padomes struktūrām, un Komisija stiprinās iekšējo koordināciju ar starpdienestu grupu palīdzību. Uzmanību pievērsīs tam, lai esoši mehānismi netiktu dubultoti. Turklāt vajadzīga uzlabota zināšanu bāze un labākās prakses efektīva izplatīšana.

5.2. Dialogs ar jaunatni

Strukturēts dialogs pārrauga stratēģijas īstenošanu, un tajā iespējams kopīgi apsvērt prioritātes. Dalībvalstis ir aicinātas savā valsts jaunatnes politikā rīkot pastāvīgu un regulāru dialogu ar jauniešiem. Komisijas pārstāvniecībām sadarbojoties, šajā dialogā var iekļaut ES tematus.

Darba grupu ar dalībvalstīm un Eiropas Jaunatnes forumu izveidos 2010. gadā, lai pārskatītu strukturēto dialogu (vietējo, reģionālo, valsts jaunatnes padomju iesaistīšanos, organizācijās neiesaistītu jauniešu dalību, ES pasākumu nozīmi, turpmākus pasākumus utt.). Atbilstošos gadījumos iesaistīs sociālos partnerus un jaunas jaunatnes politikas jomā ieinteresētās personas (piemēram, rūpniecības nozare, fondi, labdarības organizācijas un uz jaunatni vērsti plašsaziņas līdzekļi).

Strukturēta dialoga ar jauniešiem cikls ir ierosināts par katru gadu. Tematus nākamajam posmam noteiks kopā ar dialoga dalībniekiem, un tie varētu būt šādi:

- jaunatnes nodarbinātība (2010. g.);
- jaunatne un pasaule (2011. g.).

5.3. Savstarpēja mācīšanās labākas politikas veidošanai

Ir ierosināti divu veidu dalībvalstu savstarpējās mācīšanās procesi: augsta līmeņa semināri, kad ļoti svarīga ir politiska sadarbība, un kopas, kad vajadzīgas ekspertu tehniskās zināšanas. Šajos savstarpējās mācīšanās pasākumos jāiesaista arī ieinteresētās personas.

Ieteikumi nākamajam posmam

- Augsta līmeņa seminārs par starpnozaru sadarbību (2010. g.)
- Kopa jaunatnes darba jomā (2011. g.)
- Augsta līmeņa seminārs par jauniešu brīvprātīgo darbu (2011. g.)

- Kopa jaunatnes veselības jomā (2012. g.)
- Augsta līmeņa seminārs par radošumu (2012. g.)

5.4. Īstenošana

Dalībvalstis ir galvenais stratēģijas īstenošanas virzītājspēks. Starpnozaru pieeja un AKM rīku stiprināšana palīdzēs īstenošanas darbā. Sākotnējās prioritāšu noteikšanas sanāksmes jāriko valsts līmenī ar ieinteresētajām personām un citām ministrijām. Jāiesaista arī reģionālās un vietējās iestādēs. Ļoti svarīga ir attiecīgo dalībnieku koordinācija un līdzdalība visos politikas cikla posmos.

Jaunatnes jomas ģenerāldirektoru sanāksmēm jābūt svarīgām, īstenojot jauno sadarbības sistēmu.

5.5. Uz pierādījumiem balstītas politikas veidošana

Pārdomātas politikas pamatā jābūt labākai izpratnei. Pašreizējie rīki (piemēram, *Eurostat* dati, valstu ziņojumi, Eiropas zināšanu centrs jaunatnes politikai (*EKCYP*), ES pētniecības pamatprogramma) un trīs gadu ziņojums par Eiropas jaunatni ir pirmais solis. Vienlīdz liela ir vajadzība izplatīt pētniecības rezultātus un veidot pētnieku sadarbības tīklus visā Eiropā. Komisija ierosina šādu rīcību.

- Konsolidēt *EKCYP*, papildinot valstu profilus.
- Pārskatīt prioritāšu tendences ar *Eurydice* starpniecību.
- Izveidot shēmu ar esošiem rādītājiem un kritērijiem attiecībā uz jauniešiem izglītībā, nodarbinātību, integrāciju un veselību.
- Izveidot darba grupu, lai apspriestu iespējamus prioritāšu deskriptorus (vienkāršie rādītāji attiecībā uz līdzdalību, brīvprātīgo darbu, radošumu un jaunatni pasaulē, kā arī jauniešiem, kuri nav iesaistīti ne izglītībā, ne nodarbinātībā, nedz arī apmācībā (*NEET*)).
- Sākt pētījumus par:
 - “obligācijām mazuļiem” – ieguldījumu fondu izmantošanu, lai vēlāk dzīvī atbalstītu jauniešu patstāvīgumu (2010. g.);
 - jauniešu darba sociālo un ekonomisko ietekmi (2011. g.);
 - jauniešu e-līdzdalību un informācijas sabiedrību (2012. g.).
- Ieviest regulārus jauniešu Eurobarometrus.
- Veicināt ES pētniecības pamatprogrammas izmantošanu pētniecībai un turpmākiem pasākumiem jaunatnes jomā.

5.6. Vienkāršota ziņojumu sniegšana

Ik pēc trīs gadiem sniegs kopīgu Padomes/Komisijas ziņojumu par iepriekšminēto prioritāšu īstenošanu. Tā pamatā būs līdzīgi dalībvalstu ziņojumi un “Jaunatne skaitļos” – ES mēroga

situācijas pārskats, kas izveidots kopā ar dalībvalstīm un jauniešu organizācijām. Komisija iesaka valsts ziņojumu publicēšanu.

5.7. ES programmu un fondu iesaistīšana

Programma “Jaunatne rīcībā” atbalsta jaunatnes politiku un tās prioritātes, īpaši pārobežu mobilitāti, brīvprātīgo darbu, līdzdalību, jauniešu darbu un politisku sadarbību (piemēram, savstarpēju mācīšanos, strukturētu dialogu, pētījumus, Eurobarometrus un labākus zināšanu gūšanas rīkus). Arī citas programmas un fondi piedāvā daudzas iespējas visiem jauniešiem, un viņi būtu par to labāk jāinformē, piemēram, par programmu “Kultūra”, mūžizglītības programmu, programmām *PROGRESS*, *MEDIA*, *Erasmus* jauniem uzņēmējiem, Konkurētspējas un inovācijas programmu un struktūrfondiem.

5.8. Sadarbība ar citām ES iestādēm un starptautiskām organizācijām

Eiropas Parlaments regulāri strādā jaunatnes politikas jomā. Komisija aicina Parlamentu reaģēt uz šo paziņojumu un plāno regulāri informēt par tā īstenošanu. Turklāt Komisija plāno sadarboties ar Ekonomikas un sociālo lietu komiteju un Reģionu komiteju to darbības jomās.

Komisija turpinās sadarbību ar Eiropas Padomi kopīgajās interešu jomās, piemēram, jauniešu līdzdalības, jauniešu darba un labākas jauniešu izpratnes jomā.